

УДК 378.091.2:793.3.071.2]:316.454.5
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/94-1-8>

Людмила АНДРОЩУК,
orcid.org/0000-0002-5702-675X
доцент кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін
Київської муніципальної академії танцю імені Серґа Лифаря
(Київ, Україна) vizavi1974@ukr.net

Костянтин ВІНОВОЙ,
orcid.org/0009-0001-3601-4987
заслужений артист України,
доцент кафедри хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) k.vinovoii@kubg.edu.ua

Катерина ЛУК'ЯНЕНКО,
orcid.org/0000-0003-1490-4601
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) k.lukianenko@kubg.edu.ua

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ХОРЕОГРАФА У ЗВО В УМОВАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ, СУЧАСНИЙ ТАНЕЦЬ, МИСТЕЦТВА БАЛЕТМЕЙСТЕРА

У статті розглянуто особливості моделі підготовки хореографа у закладах вищої освіти в умовах міждисциплінарної взаємодії. Актуальність дослідження зумовлена сучасними трансформаціями мистецької освіти, що потребують поєднання високого рівня професійної підготовки майбутніх хореографів із розвитком творчої автономії, індивідуального стилю та здатності до адаптації в динамічному мистецькому просторі. Метою статті є визначення ключових характеристик міждисциплінарної моделі підготовки хореографа крізь призму інтеграції класичного танцю, сучасної хореографії та мистецтва балетмейстера.

У процесі аналізу наукових джерел обґрунтовано, що міждисциплінарний підхід виступає не лише педагогічним принципом, а й методологічною основою формування професійних компетентностей майбутнього фахівця. Класичний танець розглядається як фундамент технічної, виконавської підготовки, що забезпечує дисципліну руху, координацію, музикальність і універсальність танцівника. Сучасний танець інтерпретується як простір розвитку креативного мислення, свободи руху, тілесної усвідомленості та формування індивідуальної пластичної мови. Мистецтво балетмейстера постає інтегративною ланкою, яка поєднує технічні, виконавські, режисерські та педагогічні складові професійної діяльності хореографа, забезпечуючи створення цілісного художнього продукту.

Доведено, що синтез класичного танцю, сучасної хореографії та мистецтва балетмейстера сприяє формуванню виконавських, балетмейстерських, педагогічних та управлінських компетентностей, розвитку авторського стилю та здатності до творчої інтерпретації хореографічного матеріалу. Запропонована модель підготовки орієнтована на виховання конкурентоспроможного хореографа, здатного до ефективної міждисциплінарної взаємодії, професійної мобільності та активної участі в сучасних мистецьких процесах.

Ключові слова: підготовка хореографа, ЗВО, міждисциплінарна взаємодія, класичний танець, сучасний танець, мистецтво балетмейстера, модель підготовки, майбутній хореограф, хореографічна освіта.

Ludmyla ANDROSHCHUK,

orcid.org/0000-0002-5702-675X

Associate Professor;

Head of the of Choreographic and Artistic Disciplines

Serge Lyfar Kyiv Municipal Academy of Dance

(Kyiv, Ukraine) vizavi1974@ukr.net

Kostiantyn VINOVOI,

orcid.org/0009-0001-3601-4987

Honored Artist of Ukraine,

Associate Professor at the Department of Choreography

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

(Kyiv, Ukraine) k.vinovoi@kubg.edu.ua

Kateryna LUKIANENKO,

orcid.org/0000-0003-1490-4601

Candidate of Art History,

Associate Professor at the Department of Choreography

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

(Kyiv, Ukraine) k.lukianenko@kubg.edu.ua

MODEL OF TRAINING A CHOREOGRAPHER IN THE ZVO IN THE CONDITIONS OF INTERDISCIPLINARY INTERACTION: CLASSICAL DANCE, MODERN DANCE, ART OF BALLEMASTER

The article examines the features of a model for training choreographers in higher education institutions under conditions of interdisciplinary interaction. The relevance of the study is determined by contemporary transformations in arts education, which require combining a high level of professional training of future choreographers with the development of creative autonomy, an individual artistic style, and the ability to adapt to a dynamic artistic environment. The purpose of the article is to identify the key characteristics of an interdisciplinary model of choreographer training through the integration of classical dance, contemporary choreography, and the art of the ballet master.

Based on the analysis of scholarly sources, it is substantiated that the interdisciplinary approach functions not only as a pedagogical principle but also as a methodological foundation for the formation of professional competencies of future specialists. Classical dance is considered the basis of technical, performative, and physical training, ensuring discipline of movement, coordination, musicality, and the dancer's universality. Contemporary dance is interpreted as a space for the development of creative thinking, freedom of movement, bodily awareness, and the formation of an individual plastic language. The art of the ballet master is presented as an integrative component that combines technical, performative, directing, and pedagogical aspects of the choreographer's professional activity, enabling the creation of a holistic artistic product.

It is proven that the synthesis of classical dance, contemporary choreography, and the art of the ballet master contributes to the formation of performative, choreographic, pedagogical, and managerial competencies, the development of an authorial style, and the ability to creatively interpret choreographic material. The proposed training model is aimed at educating a competitive choreographer capable of effective interdisciplinary interaction, professional mobility, and active participation in contemporary artistic processes.

Key words: *choreographer training, higher education institution, interdisciplinary interaction, classical dance, modern dance, ballet master's art, training model, future choreographer, choreographic education.*

Постановка проблеми. У контексті сучасних трансформацій вищої мистецької освіти зростає потреба у створенні таких моделей підготовки хореографів, які б поєднували високий рівень професійної підготовки із творчою автономією, які базуються на міждисциплінарній взаємодії в освітньому процесі. Підготовка сучасного хореографа має базуватися на традиційних та інноваційних підходах до викладання дисциплін хореографічного циклу, серед яких класичний танець, сучасний танець та мистецтво балетмейстера та ін. Формування компетентностей майбутнього хореографа має базуватися на між-

дисциплінарному підході, що дозволяє: комплексно інтегрувати знання з хореографічних дисциплін (класичний танець, сучасна хореографія, мистецтво балетмейстера, історія хореографічного мистецтва, народно-сценічний танець); формувати виконавську, балетмейстерську, педагогічну, управлінську складову професійної діяльності; розвивати індивідуальний стиль діяльності та здатність до авторської інтерпретації танцювального матеріалу; готувати фахівця, здатного ефективно взаємодіяти у творчих професійних та аматорських колективах; адаптуватися до нових викликів мистецької практики.

Таким чином, міждисциплінарний підхід виступає не лише педагогічним принципом, а й методологічною основою підготовки конкурентоспроможного фахівця у сфері хореографічного мистецтва.

Аналіз досліджень. Сучасні тенденції розвитку хореографічної освіти вказують на зростання значення міждисциплінарної взаємодії, де інтегруються елементи класичного та сучасного танцю, а також мистецтво балетмейстера як форма творчої постановочної діяльності.

Ідея міждисциплінарності розкривається у роботі К. Юр'євої, О. Лиманської, О. Тищенко, О. Барабаш (2023), які використовують термін «поліфонія» як спосіб гармонійного поєднання різних художніх мов у підготовці хореографів. На їхню думку, педагогічний процес у хореографії повинен поєднувати різні ритми, стилі та драматургічні підходи в єдину художню цілісність (К. Yuryeva, O. Lymanska, O. Tishchenko, O. Barabash, 2023).

Підтвердження ефективності інтеграції мистецтва і інших дисциплін знаходимо в дослідженні Jianping Li, Lena Farida Binti Hussain Chin (2024): експериментальний STEAM-підхід у навчанні танцю позитивно впливає на креативність, критичне мислення та наукові навички студентів. (Jianping Li, Lena Farida Binti Hussain Chin, 2024).

Yuxin Yang (2024) зазначає, що мистецька освіта потребує інтердисциплінарного бачення, де хореографія не ізольована дисципліна, а інтегрована в загальну освітню систему, яка виховує цілісну художню компетентність (Yuxin Yang, 2024).

В дослідженні Бідюка Д. (2018) аналізується підготовка хореографів у британських ВНЗ, зокрема акцент на міждисциплінарності, структурній модульності, цифрових технологіях, самореалізації та гнучкості освітньої траєкторії (Бідюк Д., 2018).

Мета статті – визначити особливості моделі підготовки хореографа у закладах вищої освіти в умовах міждисциплінарної взаємодії через призму класичного танцю, сучасної хореографії та мистецтва балетмейстера.

Виклад основного матеріалу. Мета моделі підготовки хореографа у ЗВО в умовах міждисциплінарної взаємодії: класичний танець, сучасний танець, мистецтва балетмейстера – формування конкурентоспроможного, творчо мислячого хореографа, здатного до інтеграції технічних, виконавських і балетмейстерських компетентностей, створення авторських хореографічних творів та професійної діяльності в умовах сучасного мистецького простору. В контексті дослідження ми розглядаємо міждисциплінарний підхід, який

базується на взаємопроникненні та синтезі класичного танцю, сучасного танцю та мистецтва балетмейстера.

Класичний танець формує базову технічну підготовку; розвиває дисципліну руху, координацію, музикальність; забезпечує фундамент для всебічного розвитку виконавських та балетмейстерських компетентностей.

Сучасний танець розкриває тілесну усвідомленість, свободу руху, імпровізацію; формує індивідуальну пластичну мову; сприяє розвитку індивідуального стилю виконавства.

Мистецтво балетмейстера інтегрує компетентності, сформовані засобами класичного та сучасного танцю; формує навички створення хореографії та перформативних проєктів як цілісного мистецького твору; сприяє формуванню унікального балетмейстерського «почерку».

Академічна школа є фундаментом системної підготовки майбутнього танцівника. Вона формує та забезпечує правильність виконання рухів, володіння тілом і формує стійку технічну базу через комплексну роботу над поставою, розвитку фізичних даних та координації. Методика класичного танцю побудована на поетапній підготовці тіла танцівника: від опанування простих та базових рухів, але методично важливих вправ – до складних комбінацій, що розкривають усі технічні можливості учня, студента чи професійного артиста балету.

Класичний танець – основа хореографії. Завдяки постійним повторенням, грамотному засвоєнню рухів танцівник набуває сили, технічної досконалості та легкості, що дозволяє вільно рухатись та бути універсальним танцівником. Л. Цветкова стверджувала, що класичний танець являє собою систему, що формує виразність рухів у різних проявах та культурних стадіях (Березова Г., 1990.).

Основною дисципліною у підготовці танцівника є саме академічна школа класичного танцю. Щоб оволодіти високим рівнем виконавської майстерності та технічності необхідно опанувати методику класичного екзерсису – як біля станка, так і на середині залу, брати участь у постановках концертних номерів, виставав тощо.

Академічна школа формує у виконавця правильну постановку корпусу, позиції рук та ніг, виворотність, стійкість, координацію та силу. Її методичний арсенал охоплює як технічно складні елементи й прийоми, так і безмежну палітру виражальних засобів, що дозволяють танцівнику поєднувати технічність виконання з художньою виразністю. Класичний танець є інструментом для розвитку тіла танцівника задля формування його індивідуальності.

Щоб підготувати тіло танцівника до складних технічних елементів важливо пройти весь базис елементів та рухів класичного танцю. Саме через поступовість вивчення рухів танцівник досягає певних результатів: дотягнутих ніг, сили в стопі, плавності рук, сильного корпусу тощо. Важливе місце займає виворотність тазостегнового суглобу, завдяки його мобільності танцівник краще зможе використовувати амплітуду руху, в обертах та в загальному в контролі положення ноги задля правильної роботи. Омеляненко К. у своїй роботі відзначила декілька показників виворотності у танцівника, такі як: будова стегнового суглобу, ступені піддатливості ноги (стегна, гомілки, стопи) у виворотному положенні, можливості розвитку виворотного положення за наявності активної і пасивної виворотності ніг та надмірне Perezгинання в колінах з вираженими Х-подібними ногами, що іноді зумовлюється слабкістю зв'язково-м'язового апарату танцівника (Омеляненко К., 2023). Варто зазначити, що не варто надмірно розвивати виворотність зважаючи на певні фізичні можливості танцівника, які можуть призвести до травмування.

Важливим елементом для розвитку технічної бази танцівника є відчуття витягнутості ніг. Завдяки вправам у станка наприклад таких як *Battement tendu*, *Battement tendu jeté*, *Grand battement* танцівник поступово розвиває відчуття повної витяжки ніг поступово підвищуючи їх висоту, контроль цих положень допомагає артисту зберігати естетичну форму у більш складних технічно вправах.

У класичному танці велике значення має постановка корпусу, рук і голови. Руки підтримують корпус у стрибках і піруетах, допомагають зберігати рівновагу, а також надають рухам пластичності та виразності.

Систематичні заняття укріплюють та розвивають силу тіла, стійку опору корпусу, розвиток апломбу, використання сили рук на стрибках і піруетах та відпрацювання координації забезпечують формування хореографічних умінь та сприяють вдосконаленню виконавської техніки. Тільки опанувавши базу академічної школи класичного танцю можна ускладнювати та додавати більш складні технічно елементи. Високий тонус м'язів, напрацьований завдяки постійним повторюванням та ускладненням рухів, дає змогу збільшити керованість організмом у різних змінах положень, особливо у вправах на рівновагу, розподіляти навантаження на потрібну частину тіла та запобігти травмам.

Ще однією беззаперечною перевагою академічної школи є універсальність, яку вона надає

танцівнику. Класична підготовка виступає своєрідним «ключем» до опанування інших танцювальних стилів – від модерну та джазу до народно-сценічної та естрадної хореографії. Володіючи базовими знаннями класичного танцю танцівнику стає простіше опанувати інші стилі хореографії. Урок класичного танцю – це гармонійне виховання пластики тіла, що дозволяє освоювати рухи будь-яких танців; він визначає фундаментальну роль цього предмета у навчанні (Цветкова Л., 2010). Саме такий підхід дозволяє розширювати універсальність танцівника та бути конкурентоспроможним, адже часто від виконавця вимагають володіння декількох стилів одночасно.

Беручи до уваги, що у багатьох напрямках сучасної хореографії важливими елементами є оберти в різноманітних положеннях: на підлозі, в повітрі тощо. Якісне технічне виконання цих елементів неможливе без потрібної підготовки, а саме в класичному екзерсисі є необхідні вправи для правильного виконання не тільки класичних піруетів, а й у складених різноманітних формах для інших стилів – джазу, модерну тощо. Отримані знання на базі класичного танцю допомагають танцівникові опанувати різні стилі та техніки, тонко розуміти і відчувати манеру виконання, наповнити кожен рух потрібною силою та амплітудою.

Варто зазначити, що академічна школа не лише формує техніку виконавця, а й виховує та формує музичність, виразність, відчуття стилю та драматургії руху. Адже певне па у класичному екзерсисі має свій характер виконання, що допомагає розвивати як гострі, чіткі рухи так і плавні, пластичні. Акцентування на ритмічній точності та нюансуванні руху розвивають у виконавця здатність передавати образ і характер, що лежить в основі будь-якого сценічного виступу.

Підкреслимо, що техніка без художньої виразності залишається лише чистою механікою, яка не передає настрою, емоційної складової та виразності у пластичному виконанні в будь-якому стилі хореографії. Саме академічна школа вчить поєднувати технічну майстерність із емоційним забарвленням, розвиваючи у виконавця артистизм і здатність спілкуватися з глядачем через пластику мову тіла.

Важливим аспектом є також формування дисципліни, сили тіла, витривалості та концентрації під час танцю. Ці якості критично важливі для сценічних виступів, пізнання та швидкої адаптації до нових хореографічних завдань.

Таким чином, академічна школа виступає не лише основою для розвитку техніки танцівника, а й фундаментом творчого мислення, сценічної культури та художньої індивідуальності виконавця.

Сучасні танцювальні техніки посідають важливе місце у розвитку сучасної культури, мистецтва та освіти. Вони не лише відображають актуальні соціальні процеси, але й формують нові способи художнього самовираження, що відповідають динаміці глобалізованого світу.

По-перше, сучасний танець виступає засобом комунікації, адже через пластику тіла та рухові імпровізації виконавці передають індивідуальний досвід, емоції та світоглядні позиції. Танцювальні техніки поєднують елементи класичної хореографії, модерну, джазу, хіп-хопу, контемпорарі та інших стилів, що сприяє міжкультурному діалогу та створенню універсальної «мови руху».

По-друге, важливим є освітній та виховний потенціал сучасних танцювальних практик. Виконання складних технічних елементів вимагає високого рівня фізичної підготовки, координації, концентрації та самодисципліни. Таким чином, сучасний танець сприяє гармонійному розвитку особистості, поєднуючи тілесний, емоційний та інтелектуальний аспекти.

По-третє, сучасні танцювальні техніки виконують терапевтичну функцію. Вони широко застосовуються у практиках арт-терапії, адже рух здатний знімати психологічну напругу, розкривати внутрішні переживання та сприяти формуванню позитивної самооцінки.

У статті «Сучасний танець: теоретичні засади новітніх підходів до викладання» Олексій Пастухов також акцентує увагу на потребі міждисциплінарності в освіті танцю: врахування психологічних, емоційних характеристик виконавця, імпровізації, комунікативності і застосування біомеханічних моделей особливо у дистанційному навчанні (Пастухов О., 2021).

Ірина Герц досліджує, як цифрові та новітні технології трансформують сучасну хореографію. Масштабну увагу у її статті «Сучасний танець і новітні технології: грані взаємодії» приділено синтезу танцю та віртуальних, екранних форматів мистецтва. Вона підкреслює, що саме ця інтеграція з технологіями стає рушійною силою у формуванні сучасного мистецького й світоглядного вислову (Герц І., 2023). У культурологічному аспекті сучасний танець є індикатором суспільних трансформацій, оскільки він оперативно реагує на зміни в масовій культурі, музиці, моді та соціальних тенденціях. Завдяки цьому сучасні танцювальні техніки формують не лише мистецькі напрями, але й нові соціальні практики, стаючи інструментом самовираження молоді та простором для інновацій у сценічному мистецтві.

Отже, сучасні танцювальні техніки мають багатогранне значення: вони поєднують естетичну,

виховну, комунікативну та терапевтичну функції, відображають суспільні реалії та водночас формують нові культурні цінності. Саме тому вивчення і розвиток цих практик є важливим завданням сучасної хореографії та мистецької освіти.

Сучасний танець у контексті художньо-естетичного виховання посідає особливе місце, оскільки він виходить за межі усталених канонів та сприяє формуванню в індивіда здатності до вільного самовираження. На відміну від класичних танцювальних форм, сучасний танець не зобов'язує виконавця відтворювати наперед визначену лексику рухів, а, навпаки, створює умови для пошуку власних пластичних рішень, розвитку креативного мислення та вироблення унікального авторського стилю.

Креативне мислення у танцювальному мистецтві проявляється в умінні поєднувати рух, емоцію та образ у нових, нестандартних формах. Застосування імпровізації, характерне для сучасного танцю, активізує асоціативні процеси, стимулює уяву, розвиває гнучкість мислення. Танцівник, експериментуючи з тілом, простором, ритмом та динамікою, формує здатність мислити не лише в межах заданої хореографічної структури, а й у ширшому культурному та комунікативному полі.

Вироблення авторського стилю у процесі занять сучасним танцем пов'язане із зануренням у власний внутрішній світ, пошуком індивідуальних рухових інтонацій та тілесних проявів. На відміну від традиційних танцювальних шкіл, що передбачають копіювання технік та зразків, сучасний танець пропонує шлях самоусвідомлення та самопізнання через рух. Авторський стиль постає не як зовнішня форма, а як результат гармонійної взаємодії внутрішніх переживань особистості з пластичними можливостями її тіла.

У статті «Рух, танець, свобода: розмова про перформанс» Віктор Рубан зазначає, що сучасний танець є унікальним мистецтвом, яке довело свою здатність бути не лише формою, але й динамічною практикою, що сама себе формує. Це твердження відображає сутність сучасного танцю як живого, еволюційного процесу, що постійно адаптується та трансформується, реагуючи на культурні, соціальні та технологічні зміни. Відмова від жорстких технічних обмежень класичного танцю та акцент на індивідуальному самовираженні дозволяють танцюристам створювати нові форми мистецтва, що відповідають сучасним вимогам та тенденціям (Червоник О., 2015).

Особливу роль відіграє свобода руху, що є однією з базових засад сучасної хореографії. Вона передбачає відмову від жорсткої регламентації та дає

виконавцеві право на власну інтерпретацію, експеримент та імпровізацію. Свобода руху стає не лише технічним аспектом, але й психологічним ресурсом, що допомагає подолати внутрішні бар'єри, розкрити потенціал тіла та усвідомити його як універсальний інструмент творчої комунікації.

З педагогічної точки зору, сучасний танець виступає ефективним засобом розвитку творчої особистості. Його інтегративний характер поєднує фізичний, емоційний, інтелектуальний та соціальний виміри. У процесі занять формується здатність до рефлексії, критичного аналізу власної діяльності, що сприяє професійному зростанню майбутніх митців, педагогів, хореографів.

Таким чином, сучасний танець є не лише мистецькою практикою, але й педагогічною технологією, що відкриває широкі можливості для розвитку креативного мислення, формування індивідуального авторського стилю та утвердження свободи руху як фундаментальної умови творчого самовираження. Його значення полягає у вихованні здатності до творчої автономії, що є актуальною потребою сучасного суспільства, орієнтованого на інновації та індивідуальність.

У ХХІ столітті мистецтво дедалі частіше розглядається як важливий елемент самопізнання та комунікації. Серед його різновидів танець займає особливе місце завдяки універсальності та здатності передавати широкий спектр емоцій і переживань. Сучасний танець, на відміну від класичних напрямів, характеризується відкритістю до експериментів, відсутністю жорстких канонів і значним акцентом на індивідуальності виконавця. Це робить його ефективним засобом самовираження, що має як культурне, так і психологічне значення.

Сучасний танець виник у результаті відходу від академічних хореографічних традицій та пошуку нових форм пластичного вираження. Дослідники підкреслюють, що його головною рисою є свобода руху, яка дозволяє людині створювати власну хореографічну мову.

Новіков М. зазначає, що сучасний танець виступає засобом самоствердження та розкриття індивідуальності, оскільки у його основі лежить прагнення до унікального пластичного висловлювання (Новіков М., 2021).

З іншого боку, Фейфань Т. і Рибалко Л. аналізують китайські хореографічні практики та доводять, що сучасний танець формує у виконавців естетичний смак, креативність і здатність до імпровізації, тобто навички, що є ключовими для розвитку творчої особистості (Тянь Фейфань, Рибалко Л., 2025).

Танець виступає не лише мистецьким явищем, а й важливим соціокультурним інструментом. За словами Герц І., він є універсальною невербальною мовою, що сприяє інтеграції людини у суспільство та засвоєнню культурного досвіду (Герц І., 2021).

У сучасних культурних практиках танець поєднує традиції та новаторство, створюючи умови для діалогу культур. Його імпровізаційний характер дозволяє відобразити не лише індивідуальний, а й колективний досвід.

Психологи розглядають танець як засіб гармонізації внутрішнього стану людини. Braun E. і Kotera Y. у своєму дослідженні встановили, що заняття сучасним танцем підвищують рівень тілесного самопізнання, допомагають знижувати рівень стресу та формують відчуття психологічного комфорту (Braun, T., & Kotera, Y., 2021).

Таким чином, сучасний танець можна розглядати як метод арт-терапії та як ефективний інструмент розвитку емоційного інтелекту.

Сучасний танець не лише відображає внутрішній світ особистості, але й репрезентує суспільні процеси. Його експериментальний характер дозволяє переосмислювати традиції та водночас створювати нові культурні практики. Хореографічні постановки часто поєднують індивідуальне переживання з колективним досвідом, роблячи танець каналом діалогу між особистістю та суспільством.

Мистецтво балетмейстера є важливим освітнім компонентом у підготовці майбутнього хореографа, який зосереджений на формуванні компетентностей, необхідних хореографу для створення танцювальних творів.

Постановча діяльність у хореографічному мистецтві розглядається сучасними дослідниками як комплексний процес, що поєднує виконавські, балетмейстерські, режисерські, педагогічні та організаційні функції хореографа та розглядається як форма творчої інтеграції різних видів мистецтва (хореографічного, музичного, образотворчого, театрального).

На думку Кривохижі А. «Балетмейстер (від німецької) – майстер балету, автор і режисер постановки балетів та концертних танцювальних номерів. Він створює режисерську концепцію хореографічного твору і сценічної дії, хореографічний «текст» користуючись виражальними можливостями пантоміми та танцю. У співпраці з композитором та художником створює нове або, працюючи з концертмейстером як реставратор відновлює старі балети чи танцювальні номери» (Кривохижа А., 2020).

О. Лань зазначає, що «Хореограф-постановник може належати до будь-якого напрямку танцювального мистецтва, володіючи особистою мовою та стилістикою, використовувати особливі форми, але здатність створювати художні пластичні образи, орієнтуватись у віртуальному просторі, слухати та відтворювати музику пластикою тіла є основною відмінністю його таланту та рівня професійної підготовки» (Лань О., 2019 : 6).

У дисертаційному дослідженні Пархоменка О. вказує на те, що в освітньому процесі підготовки хореографа формується чітка структура балетмейстерських умінь, що включає мотиваційний, когнітивний, художньо-образний, музично-слуховий, виконавсько-технічний та операційно-творчий компоненти. Педагогічні умови їх формування охоплюють розвиток внутрішньої мотивації, забезпечення інформаційно-методичного середовища, організацію виконавчої та творчої діяльності студентів у процесі створення хореографічних композицій (Пархоменко О., 2016). Це дослідження є важливим у розумінні особливостей побудови міждисциплінарної моделі підготовки на основі традиційних та інноваційних методик підготовки хореографа на занятті з мистецтва балетмейстера.

Зв'язок сучасного танцю з мистецтвом балетмейстера стає актуальним в контексті розвитку перформативного мистецтва як феномену сучасного мистецтва. Скиба Ю. в дисертаційному дослідженні «Поліваріантність перформативно-хореографічного мистецтва компаній сучасного танцю кінця ХХ-го початку ХХІ-го століття» зазначає,

що «Танець у синтезі з перформансом, передбачає участь та взаємодію аудиторії, стираючи межі між виконавцями та глядачами», що потребує окремої уваги під час вивчення курсу мистецтво балетмейстера (Скиба Ю., 2024).

Висновки. Таким чином, постановочна діяльність виступає потужним інструментом творчої інтеграції, що забезпечує синтез мистецьких дисциплін і сприяє формуванню цілісного художнього продукту. У підготовці хореографа у ЗВО цей вид діяльності має стати обов'язковим компонентом, який поєднує навчання, творчу практику та міждисциплінарну взаємодію.

Класичний танець, сучасна хореографія та мистецтво балетмейстера утворюють три взаємоповнюючі складові підготовки майбутнього хореографа у закладах вищої освіти. Класична школа забезпечує фундамент технічної майстерності, формує тілесну культуру, дисципліну та універсальність виконавця. Сучасний танець розширює межі творчого самовираження, сприяє розвитку креативності, індивідуального стилю та здатності до інтерпретації руху. Мистецтво балетмейстера, інтегруючи знання з класичного та сучасного танцю, а також поєднуючи постановочні, педагогічні й режисерські функції, дозволяє створювати цілісні художні образи та синтезувати різні напрямки хореографії та види мистецтва. Їхня інтеграція у освітньому процесі формує міждисциплінарну модель підготовки, яка забезпечує становлення конкурентоспроможного фахівця, здатного адаптуватися до викликів сучасного хореографічного мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бідюк Д. Є. Професійна підготовка хореографів в університетах Великої Британії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Хмельницький, 2020. 316 с.
2. Березова Г. Класичний танець у дитячих хореографічних колективах. Київ, 1990. 189 с.
3. Герц І. І. Сучасний танець і новітні технології: грані взаємодії. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. пр. 2023. Вип. 43. С. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.43.2023.286836>
4. Герц І. Танцювальне мистецтво як невербальна система культурного самовираження. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 2. URL: <https://journals.urau.ua/visnyknakkim/article/view/240064> (дата звернення: 24.12.2025).
5. Кривохижа А. М. Мистецтво балетмейстера : навч.-метод. посіб. Умань : ВЦ «Візаві», 2020. 145 с.
6. Лань О. М. Мистецтво балетмейстера: хореографія великої форми : навч.-метод. посіб. Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2019. 198 с.
7. Новіков М. С. Сучасний танець як форма самоствердження. Електронний архів КДПУ. 2021. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/items/a4f1f3d3-52ad-4073-9ff6-5f2e0626c20c> (дата звернення: 24.12.2025).
8. Омеляненко К. Значення класичного танцю у розвитку сучасної хореографії. *Слобожанські мистецькі студії*. 2023. № 2. С. 15–18. DOI: <https://doi.org/10.32782/art/2023.2.3>
9. Пархоменко О. М. Педагогічні умови формування балетмейстерських умінь педагога-хореографа в процесі професійної підготовки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14, Теорія і методика мистецької освіти* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 14 (19), ч. 2. С. 95–98.
10. Пархоменко О. М. Формування балетмейстерських умінь майбутніх учителів хореографії у процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 20 с.
11. Пастухов О. А. Сучасний танець: теоретичні засади новітніх підходів до викладання. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 4. С. 118–122.

12. Скиба Ю. Поліваріантність перформативно-хореографічного мистецтва компаній сучасного танцю кінця ХХ – початку ХХІ століття : дис. ... д-ра філос. : 024 – хореографія / ЛНУ імені Івана Франка. Львів, 2024. 199 с.
13. Тянь Фейфань, Рибалко Л. Сучасний китайський танець як засіб самовираження. Харків, 2025. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/3f26aea9-7285-45bd-a109-ac5af343e119> (дата звернення: 24.12.2025).
14. Цветкова Л. Методика викладання класичного танцю : підручник. Київ : Альтерпрес, 2010. 324 с.
15. Червоник О. Рух, танець, свобода: розмова про перформанс. *Korydor*. 2015. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/viktor-ruban-art-performance.html> (дата звернення: 24.12.2025).
16. Braun T., Kotera Y. Influence of dance on embodied self-awareness and well-being. *ResearchGate*. 2021. URL: <https://www.researchgate.net/publication/350824063> (дата звернення: 24.12.2025).
17. Yuryeva K., Lymanska O., Tishchenko O., Barabash O.. Polyphony: interdisciplinary dimension, or why does a choreographer need polyphony? *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2023. Вип. 60. С. 7–28. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/18841> DOI:10.34142/2312-1548.2023.60.01 (дата звернення: 24.12.2025).
18. Jianping Li, Chin L. F. B. H. Interdisciplinary integration in dance education: the intersection of art and science. *Contemporary Education Frontiers*. 2024. Vol. 2, issue 2. URL: <https://journal.whioce.com/index.php/cef/article/view/486> DOI: <https://doi.org/10.18063/cef.v2i2.486> (дата звернення: 24.12.2025).
19. Yang Y. Interdisciplinary vision in dance education practice. *Journal of Education and Educational Research*. 2024. Vol. 11, no. 1. URL: <https://drpress.org/ojs/index.php/jeer/article/view/26623> DOI: <https://doi.org/10.54097/hseqeg44>. (дата звернення: 24.12.2025).

REFERENCES

1. Bidiuk D. Ye. (2020) Profesiina pidhotovka khoreohrafiiv v universytetakh Velykoi Brytanii. [Professional training of choreographers at universities in the UK] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Khmelnytskyi. 316 s. [in Ukrainian].
2. Berezova H. (1990) Klasychnyi tanets u dytiachykh khoreohrafichnykh kolektyvakh. [Classical dance in children's choreographic groups]. Kyiv. 189 s. [in Ukrainian].
3. Herts I. I. (2023) Suchasnyi tanets i novitni tekhnologii: hrani vzaemodii. [Modern dance and new technologies: facets of interaction] *Mystetstvoznavchi zapysky : zb. nauk. pr. Vyp. 43. S. 58–63.* DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.43.2023.286836>. [in Ukrainian].
4. Herts I. (2021) Tantsiuvalne mystetstvo yak neverbalna systema kulturnoho samovyrazhennia. [Dance art as a non-verbal system of cultural expression] *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. № 2.* URL: <https://journals.urau.ua/visnyknakkkim/article/view/240064> (data zvernennia: 24.12.2025). [in Ukrainian].
5. Kryvokhyzha A. M. (2020) Mystetstvo baletmeistera. [The art of the ballet master] : navch.-metod. posib. Uman : VTs «Vizavi». 145 s. [in Ukrainian].
6. Lan O. M. (2019) Mystetstvo baletmeistera: khoreohrafiia velykoi formy. [The art of the ballet master: choreography of large forms] : navch.-metod. posib. Lviv : LNU imeni I. Franka. 198 s. [in Ukrainian].
7. Novikov M. S. (2021) Suchasnyi tanets yak forma samostverdzhennia. [Contemporary dance as a form of self-affirmation] *Elektronnyi arkhiv KDPU.* URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/items/a4f1f3d3-52ad-4073-9ff6-5f2e0626c20c> (data zvernennia: 24.12.2025). [in Ukrainian].
8. Omelianenko K. (2023) Znachennia klasychnoho tantsiu u rozvytku suchasnoi khoreohrafiiv [The importance of classical dance in the development of contemporary choreography] *Slobozhanski mystetski studii. № 2. S. 15–18.* DOI: <https://doi.org/10.32782/art/2023.2.3>. [in Ukrainian].
9. Parkhomenko O. M. (2013) Pedahohichni umovy formuvannia baletmasterskykh umin pedahoha-khoreohrafa v protsesi profesiinoy pidhotovky. [Pedagogical conditions for forming ballet-master skills of a choreography teacher in professional training] *Naukovyi chasopys Natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 14, Teoriia i metodyka mystetskoï osvity : zb. nauk. prats. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. Vyp. 14 (19), ch. 2. S. 95–98.* [in Ukrainian].
10. Parkhomenko O. M. (2016) Formuvannia baletmasterskykh umin maibutnikh uchyteliv khoreohrafiiv u protsesi fakhovoy pidhotovky. [Formation of ballet-master skills of future choreography teachers in professional training] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : 13.00.04. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian].
11. Pastukhov O. A. (2021) Suchasnyi tanets: teoretychni zasady novitnikh pidkhodiv do vykladannia. [Contemporary dance: theoretical foundations of modern teaching approaches] *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. № 4. S. 118–122.* [in Ukrainian].
12. Skyba Yu. (2024) Polivariantnist performatyvno-khoreohrafichnogo mystetstva kompanii suchasnoho tantsiu kintsia KhKh – pochatku KhKhI stolittia. [Polyvariance of performative-choreographic art of contemporary dance companies of the late 20th – early 21st century] : dys. ... d-ra filoz. : 024 – khoreohrafiia / LNU imeni Ivana Franka. Lviv. 199 s.
13. Tian Feifan, Rybalko L. (2025) Suchasnyi kytaiskyi tanets yak zasib samovyrazhennia. [Modern Chinese dance as a means of self-expression] *Kharkiv.* URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/3f26aea9-7285-45bd-a109-ac5af343e119> (data zvernennia: 24.12.2025). [in Ukrainian].
14. Tsvietkova L. (2010) Metodyka vykladannia klasychnoho tantsiu. [Methods of teaching classical dance] : pidruchnyk. Kyiv : Alterpres. 324 s. [in Ukrainian].
15. Chervonyk O. (2015) Rukh, tanets, svoboda: rozmova pro performans. [Movement, dance, freedom: A conversation about performance] *Korydor.* URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/viktor-ruban-art-performance.html> (data zvernennia: 24.12.2025). [in Ukrainian].
16. Braun T., Kotera Y. (2021) Influence of dance on embodied self-awareness and well-being. *ResearchGate*. URL: <https://www.researchgate.net/publication/350824063> (data zvernennia: 24.12.2025).

17. Yuryeva K., Lymanska O., Tishchenko O., Barabash O. (2023) Polyphony: interdisciplinary dimension, or why does a choreographer need polyphony? *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty*. Vyp. 60. S. 7–28. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/18841> DOI:10.34142/2312-1548.2023.60.01 (data zvernennia: 24.12.2025).
18. Jianping Li, Chin L. F. B. H. (2024) Interdisciplinary integration in dance education: the intersection of art and science. *Contemporary Education Frontiers*. Vol. 2, issue 2. URL: <https://journal.whioce.com/index.php/cef/article/view/486> DOI: <https://doi.org/10.18063/cef.v2i2.486> (data zvernennia: 24.12.2025).
20. Yang Y. (2024) Interdisciplinary vision in dance education practice. *Journal of Education and Educational Research*. Vol. 11, no. 1. URL: <https://drpress.org/ojs/index.php/jeer/article/view/26623> DOI: <https://doi.org/10.54097/hsegeg44>. (data zvernennia: 24.12.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025